

Потенціал дистанційного навчання в межах курсу «Історія лінгвістичних учень»

Сергій Лук'яненко

*кандидат філологічних наук,
кафедра загального та прикладного мовознавства філологічного факультету,
доцент закладу вищої освіти,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, Харків, Україна);
e-mail: sergey.s.lukyanenko@gmail.com*

Трансформація освітнього простору на початку XXI століття передбачає подальше вдосконалення навчальних дисциплін та компетентностей студентів. Нові можливості для цього надає система дистанційного навчання (СДН) Moodle.

Метою статті є формування сценаріїв використання потенціалу СДН Moodle на прикладі дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень».

Реалізація потенціалу СДН пов'язана зі структуруванням навчальної інформації, аналізом завдань і змісту конкретної дисципліни. Призначення спецкурсу «Історія лінгвістичних учень» полягає в ознайомленні філологів із еволюцією лінгвістичної науки. Специфіка дистанційного курсу передбачає розміщення навчального та інформаційного контенту в кількох блоках (частинах). Основну увагу приділено змістовній частині, базовими елементами якої виступають «Лекція», «Семинарське заняття», «Основний форум» та «Додатковий форум». Лекційна інформація супроводжується додатковими джерелами: презентаціями, відео-роліками, науковими публікаціями тощо. Самостійна робота та поточний контроль організовані в межах семінарських занять і форумів. Семінарські заняття відбуваються в аудиторному та/або заочному форматах. Специфічним компонентом СДН виступають форуми, участь у яких передбачає створення есе за певним аспектом теми. В основних форумах на обговорення виносяться кілька «базових» аспектів; додаткові стосуються проблематики, кваліфікованої як факультативна. Формування автономності студентів передбачає участь у вдосконаленні курсу під керівництвом викладача-модератора. Зазначена діяльність включає: створення презентацій, аргументований аналіз презентацій одногрупників, обговорення аналізу презентацій та внесення доцільних коректив. У такий спосіб відбувається непряма робота з максимально можливим діапазоном тематики.

Курс має потенціал вдосконалення в напрямку організації семінарів і форумів, а також моніторингу контенту, використовуваного студентами. Набутий досвід можна використати при створенні та вдосконаленні дистанційних курсів інших дисциплін лінгвістичного циклу вищої філологічної освіти.

Ключові слова: система дистанційного навчання Moodle, дистанційний курс, історія лінгвістики, компетентності, автономність, презентація, форум.

Вступ. Визначальною особливістю сучасної системи вищої освіти є масове впровадження інформаційних технологій, одним із напрямків якого виступає дистанційне навчання. Система дистанційного навчання (СДН) Moodle надає широкий спектр можливостей для реалізації потенціалу навчальних дисциплін завдяки створенню дистанційних курсів. Це стосується й таких дисциплін з тривалою традицією викладання, як «Історія лінгвістичних учень».

Постановка проблеми. Суттєвою проблемою, що виникає при підготовці студентів-філологів, стає протиріччя між загальними настановами стосовно інформатизації вищої освіти та недостатнім рівнем практичного застосування інформаційно-комунікативних технологій. Особливо актуальності вона набуває в контексті фактично обов'язкового впровадження СДН Moodle в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники підкреслюють важливість СДН Moodle для організації та оптимізації освітнього процесу. Це відбувається в межах дистанційних курсів, причому йдеться як про нові дисципліни, так і про ті, що викладаються в традиційному (аудиторному) форматі. Специфіка дистанційної освіти, на наш погляд, особливо актуальна на другому (магістерському) рівні: такі студенти нерідко суміщають навчання з роботою, здобувають освіту паралельно в кількох закладах, беруть участь у програмах академічної мобільності тощо. Крім того, за спостереженням О. Білоус, студенти, що закінчили коледжі або отримують другу вищу освіту (за сучасних умов також випускники бакалаврату – прим. наша) мають достатню ступінь самоорганізації та високу мотивацію до навчання [1, с. 3]. Можливим шляхом вирішення зазначених та інших проблемних ситуацій вважаємо створення дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень» в СДН Moodle.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти організації дистанційної освіти, створення дистанційних курсів і ключових компетентностей знайшли висвітлення в роботах О. Білоус та Т. Говорун, Л. Воронець, О. Малихіна, Н. Морзе та А. Кочаряна, Р. Попова, І. Сіняговської, Ю. Триус, І. Герасименко, В. Франчук, В. Чумак, Х. Яшук та інших дослідників. Однак змушені констатувати фактичну відсутність публікацій стосовно дистанційного курсу з історії лінгвістики (з рівними варіантами назви), а також розвитку пов'язаних із ним компетентностей. Саме тому питання потребує всебічного дослідження в теоретичному та практичному аспектах.

Метою статті є вивчення потенціалу СДН Moodle при формуванні та застосуванні в навчальному процесі дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень». Актуальним є також моделювання можливих сценаріїв розвитку автономності студентів спеціалізації «035.10 прикладна лінгвістика», що вивчають цю дисципліну. Окремі елементи зазначених сценаріїв частково апробовані під час викладацької діяльності автора зі студентами філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Теоретичні основи дослідження. Для реалізації мети дослідження вважаємо за потрібне здійснити стислий огляд потенціалу СДН Moodle протягом останніх 10–15 років, у тому числі в контексті розвитку дистанційної форми освіти. За спостереженням В. Чумака, зробленим ще на початку 2010-х років, вітчизняні науковці (Бугайова Н. М., Комісарова О. Ю., Машбиць Ю. І., Смульсон М. Л. та ін.) характеризують дистанційне навчання як таке, в якому «...має місце поєднання інформаційних (інформаційно-комп'ютерних) технологій навчання із комунікаційними...» [10, с. 163]. Саме в СДН «... студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та в будь-якому місці» [9, с. 6]. В деяких студіях використання в навчальному процесі закладів вищої освіти (ЗВО) інформаційно-комунікаційних технологій пов'язано із більш загальним поняттям «електронного освітнього середовища (ЕОС)», що залежить від персонального освітнього середовища студента та викладача [4, с. 29–30]. Останнє Н. Морзе та А. Кочарян характеризують як «сукупність інформаційних ресурсів, що використовується тим, хто навчається (студентом), і тим, хто навчає (викладачем), для самостійного управління своїм навчанням, постановки навчальних цілей, стимулювання навчальної активності, розвитку особистісних здібностей і потреб, пошуку й опрацювання інформаційних даних і матеріалів, комунікації і

співпраці» [4, с. 30]. Серед завдань дистанційного навчання також відзначимо окреслене Х. Яшук «створення додаткових можливостей для спілкування педагогічних (науково-педагогічних) працівників зі студентами...», яке відбувається «в межах активного творчого засвоєння програми навчання» [11]. В контексті мети дослідження особливу увагу звертаємо на забезпечення студентів «електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання» та «завданнями для самостійного виконання» [1, с. 1].

Однією з провідних технологій дистанційного навчання є система Moodle. Аббревіатура Moodle розшифровується як «Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment», що в перекладі означає «модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище навчання». За даними С. Прахової вже станом на 2020 рік «більшість вищих навчальних закладів України організує систему дистанційного навчання саме через платформу Moodle...» [7, с. 263]. Серед переваг для викладачів особливо хотілося б відзначити такі опції: 1) «мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни»; 2) «мати зручний інструмент для обліку та контролю навчальної діяльності студентів»; 3) «швидко і зручно змінювати, розширювати, доповнювати та корегувати навчально-методичні матеріали дисципліни» [9, с. 9]. Все сказане розглядаємо як теоретичну основу дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень»; роль кожного аспекту буде конкретизовано в процесі його створення та налаштування.

Реалізація потенціалу СДН Moodle в парадигмі дистанційних курсів може стосуватися багатьох аспектів та компетентностей. Для студентів-магістрантів важливим вважаємо формування пізнавальної самостійності та розвитку їхньої автономності. Постановка питання стосовно цих компетентностей має певну історію: згідно з аналітичним оглядом І. Сіняговської, здійсненим ще на початку 2010-х років, «в останні десятиліття розширено коло досліджень, предметом яких є формування пізнавальної самостійності студента вищого навчального закладу...» [8, с. 12]. Вказані та подібні навички наявні й серед загальних та фахових компетентностей, а також програмних результатів навчання, визначених в освітньо-професійній програмі «Прикладна лінгвістика та англійська мова» другого (магістерського) рівня [5]. Для створення моделі системи розвитку автономності студентів Р. Попов пропонує виконати певні організаційно-дидактичні умови: 1) дидактичне структурування змісту навчальної інформації для її автономного засвоєння студентами; 2) застосування міжпредметних зв'язків різних типів; 3) комплементарність форм автономної та позаавтономної діяльності [6, с. 183]. Вважаємо за потрібне конкретизувати їхнє змістове наповнення та аспекти практичної реалізації.

Дидактичне структурування інформації, згідно концепції Л. Воронець, включає такі базові компоненти: 1) «формування змістового блоку навчального курсу на основі врахування завдань і вимог ... освітньо-кваліфікаційних програм»; 2) «структурування змістового блоку навчального курсу з використанням модульного принципу, який передбачає визначення обсягу логічно-закінченої дози навчального матеріалу та використання комплексу видів навчальних занять для його якісного засвоєння»; 3) «визначення рівня освоєння студентами кожної логічно закінченої частини курсу за принципом уніфіковано-ідентифікаційного діагностування» [2, с. 10–11]. Особливі акценти на структуруванні навчальної інформації, на думку Р. Попова, характерні для «знаннєвої парадигми професійної підготовки», в межах якої основою «...освітнього процесу вважалося засвоєння знань...» [6, с. 185]. За спостереженням сучасних науковців, «...позитивний ефект навчання взагалі й професійної підготовки зокрема ... досягається, як правило, не тільки і не стільки за рахунок засвоєння самих теоретичних знань, а досвіду самоорганізації, подолання перешкод, які створювались у ході навчальної діяльності...» [6, с. 185–186]. Основним завданням педагога для створення умов стимулювання професійної активності стає «робота над логічною структурою навчальної інформації в автономній навчальній діяльності» [6, с. 186]. Причина полягає в тому, що «отримані від викладача логічні схеми навчальної інформації надають струнності, полегшують її вивчення, організують процес аналізу проблеми» [6, с. 186]. Отже, одним із основних векторів для викладачів, що забезпечують стимулювання автономності студентів, є визначення структури, яка буде найбільш ефективною для досягнення висунутих завдань. Формування та структурування змістового блоку дисципліни, як і визначення аспектів освоєння студентами кожної його частини, виступає пропедевтичним етапом, реалізацію якого закріплено за викладачем.

Істотною організаційно-дидактичною умовою формування навчальної автономності є встановлення міждисциплінарних зв'язків між різними мовними дисциплінами. Це положення станом на сьогодні належить, швидше, до аксіоматичних: за словами О. Цивкунової (2002 р.), «...навчальна автономність студента не визначається сумою знань, умінь і навичок в кожній окремо взятій навчальній дисципліні; вона визначається тією єдністю, яку утворюють у свідомості студента вміння і знання міждисциплінарного характеру...» [Цитуємо за: 6, с. 186]. У контексті сказаного актуальним вважаємо висновок Р. Попова стосовно важливої ролі дидактичного синтезу та кореляції: «сама ця умова сприяє формуванню широкоєрудованої

людини з розвинутим асоціативним мисленням, здатної нетрадиційно підходити до розв'язання різноманітних проблем» [6, с. 186]. Зауважимо, що зазначені пропозиції представлені у загальних та фахових компетентностях освітньо-професійної програми «Прикладна лінгвістика та англійська мова» другого (магістерського), а також укладеної на її основі автором цієї розвідки робочої програми навчальної дисципліни «Історія лінгвістичних учень». Розглянута умова формування автономності потребує помітних зусиль з боку студентів.

Ще однією важливою умовою розвитку автономності студентів виступає комплементарність (взаємопроникнення і взаємодоповнення) форм автономної та позаавтономної діяльності. Комплементарність, за спостереженням Р. Попова, «знаходить повне втілення завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних засобів», саме вони в інтернет-середовищі створюють найбільш сприятливий фон для розвитку автономності [6, с. 187–188]. Припускаємо, що йдеться про певну загальну тенденцію, помічену дослідниками 5–10 років тому й актуальну дотепер. Наприклад, серед завдань, що стоять перед університетами в контексті трансформації освіти, О. Малихін так само виділяє уміння «...працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) та ефективно їх використовувати у своїй професійній діяльності» [3, с. 113].

Розглянуті організаційно-дидактичні умови релевантні й стосовно дистанційного курсу «Історії лінгвістичних учень», створеного автором в СДН Moodle. Слід підкреслити, що завдання розвитку пізнавальної діяльності та автономності студентів другого (магістерського) рівня відбувається в парадигмі різнопланового активування потенціалу цієї дисципліни.

Результати дослідження. Структурування навчальної інформації при створенні дистанційного курсу відбувається на основі аналізу завдань та змісту конкретної дисципліни. Для студентів другого (магістерського) рівня спеціальності «035.10 прикладна лінгвістика» «Історія лінгвістичних учень» викладається у форматі окремого спецкурсу, що виглядає досить логічним: важко уявити справжнього магістра (потенційного науковця) без базового розуміння історії власної науки. Крім того, згідно з даними освітньо-професійної програми «Прикладна лінгвістика та англійська мова» магістерського рівня за 2023 рік, перші три фахові компетенції (ФК) безпосередньо пов'язані з базовими завданнями цієї дисципліни [5]. В межах курсу відбувається ознайомлення студентів-філологів з еволюцією мовознавства від перших засвідчених випадків до початку XXI століття. Аналізуються аспекти лінгвістичної проблематики конкретного історичного періоду, дається характеристика досягнень видатних науковців і провідних напрямків, згадуються методи і прийоми дослідження мови тощо.

Важливим завданням вивчення дисципліни є також огляд взаємозв'язків між особливостями розвитку лінгвістичної науки та аспектами соціально-політичного, культурного, наукового, економічного та іншого контексту певної епохи. Вивчення історії лінгвістичної думки відбувається також у форматі ознайомлення з фактами життєвого шляху та наукової діяльності дослідників мови, оскільки кожна пропозиція, концепція, теорія нерозривно пов'язана з особистістю автора. Обставини становлення їхнього світогляду, наукова біографія, перипетії творчих пошуків стають важливими факторами комплексного осмислення й усвідомлення аспектів еволюції мовознавчої науки.

Створення дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень» відбувається на основі базових параметрів освітньо-професійної програми, навчального плану та робочого навчального плану. Загальний обсяг – 120 годин, з яких на самостійну роботу відведено 88 годин. Курс, в основному, лекційний (28 годин), а на практичні (семінарські) заняття відведено лише 4 години. Вивчення дисципліни завершується заліком. Організація дистанційного навчання передбачає, що загальні відомості, теоретичну інформацію, плани семінарських занять, матеріали поточного та підсумкового контролю, завдання для самостійної роботи тощо студенти отримують зі сторінок сайту відповідно до структури курсу. Структура нашого дистанційного курсу виглядає таким чином. Вступна (інструктивна) частина містить загальну інформацію ознайомчого характеру і включає елементи, призначення яких виявляється в самій назві: «Титульна сторінка», «Анотація», «Сценарій», «Інформаційний форум», «Консультації з курсу», реалізовані у форматі чату (відбуваються щотижня у визначений час), та ін. Основна частина курсу складається з 3 розділів, в межах яких наявні: 1) 16 тем, що відповідають лекційним парам або їхнім частинам; 2) 2 теми семінарських занять; 3) 12 основних та 16 додаткових форумів. Блок підсумкового залікового контролю у тестовому форматі вміщено наприкінці курсу після основної частини. Вважаємо за потрібне здійснити стислий огляд кожного виду навчальної діяльності в контексті вирішення завдань дослідження.

Лекції. Сучасна організація дистанційної освіти передбачає комбіноване вивчення теоретичного матеріалу: власне під час лекції у форматі відеоконференції на платформі Zoom, а також самостійно за допомогою базових текстів лекцій та рекомендованих додаткових матеріалів. При створенні лекцій в межах дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень» використано наступні елементи та

ресурси системи Moodle: «Секція», «Сторінка», «Посилання», «Папка», «Файл». Кожну лекцію розміщено, як правило, в окремій секції відповідно до тематичного плану. Лекція складається зі сторінок (тем) та додаткових засобів для самостійної роботи студентів: гіперпосилань у тексті лекції, презентацій, відео-роликів, наукових джерел тощо. Дистанційний формат організації лекційного навчання порівняно з аудиторним надає чимало нових можливостей: «віртуальний курс лекцій дозволяє за власним розсудом студента розтягти або скоротити навчання, в будь-який момент зробити паузу в роботі, доповнити матеріал лекції інформацією з інших Інтернет-ресурсів, або звернутися до викладача за консультацією» [1, с. 1]. Вважаємо за потрібне зауважити, що планування та реалізація цього виду роботи помітно ускладнюється комплексом проблемних моментів. Одним із них є невідповідність між кількістю лекційних годин та змістовим обсягом більшості тем, що унеможливує повноцінний якісний виклад навчального матеріалу в аудиторному форматі. Іншою проблемою стає помітне нівелювання зусиль старанних студентів щодо аудиторного засвоєння та конспектування основного лекційного матеріалу в разі його «механічного» дублювання на сторінках дистанційного курсу. Можливим виходом із ситуації вважаємо самостійну роботу всієї групи з додатковими матеріалами, об'єктивний контроль наявності та/або якості якої заплановано в межах основних і додаткових форумів. Важливим допоміжним засобом представлення навчального матеріалу стає презентація: відбувається комбінований вплив текстової, графічної, мультимедійної тощо інформації. Створення презентацій доцільно доручити студентам у контексті розвитку їхньої автономності; детальніше пропозицію буде розглянуто в підпункті «Самостійна робота».

Семінари та форуми. Семінарські заняття та форуми в межах дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень» виступають засобом поточного контролю. Зауважимо, що семінари виступають активною формою навчальної роботи і в межах «традиційної» освіти. Перевагою СДН, у тому числі, Moodle, на думку Х. Ящук, є можливість їхнього проведення в синхронному та асинхронному режимах. Синхронні семінари являють собою різновид аудиторних занять, оскільки проводяться за допомогою відеоконференцій та форумів у режимі он-лайн. У такому форматі викладач може керувати ходом дискусії, однак необхідність одночасної присутності учасників семінару залишається серйозною проблемою. В асинхронному режимі можливе застосування заочних електронних дискусій на форумі, де студенти висловлюються в зручній для кожного час. Викладач оцінює засвоєння матеріалу за критеріями активності, якості контенту та грамотності учасників. Характерно, що Х. Ящук

вважає текстовий форум також «компромісним варіантом синхронних семінарів», оскільки «він дозволяє вести обговорення з максимальним ступенем інтерактивності» [11]. Зважаючи на висновки дослідниці та спираючись на власні міркування, підкреслимо: форум є засобом реалізації потенціалу навчальної дисципліни, а також розвитку автономності студентів, їхньої здатності до самостійної роботи, практики аргументованої дискусії тощо. Таким чином, семінарське заняття нашого дистанційного курсу організовано в комбінованому форматі: дискусія на відеоконференції та очно-заочний форум. Робота на семінарському занятті оцінюється в 15 балів: дискусія 2–10 балів, форум 2–5 балів.

Форум як структурний елемент стає новим актуальним засобом у межах дистанційного курсу. Кожна лекція, як правило, супроводжується основним форумом, в межах якого на обговорення виносяться кілька «базових» аспектів теми. Основні форуми відсутні в лекціях, тематика яких виносяться на семінарські заняття. Після нього розташовано додатковий форум, що стосується «неосновних», варіативних аспектів тематики. Участь у форумі передбачає написання есе за певним аспектом теми; воно оцінюється за визначеними критеріями в діапазоні від 2 до 5 балів. Кожен студент повинен за власним вибором взяти участь в обговоренні 6 тем основних форумів, отримавши за семестр від 12 до 30 балів. Участь у додаткових форумах здійснюється бажаними підвищити свій результат; типологія завдань та система оцінювання – ті самі, що й у межах основного форуму. Оптимальним вважаємо обмеження кількості додаткових форумів до 5, що означає отримання від 10 до 25 балів. З метою максимального забезпечення реалізації антиплагіатних настанов, передбачено щорічне оновлення тематики форумів. Розглянемо схему організації роботи форумів на прикладі теми «Виникнення та становлення лінгвістичних традицій у Стародавньому світі». Вона починається зі знайомства з індійською лінгвістичною традицією; засвоєння матеріалу відбувається на основі відеолекції, стислого конспекту, розміщеного в дистанційному курсі на тій самій сторінці, а також самостійної роботи студентів з основною рекомендованою літературою. Для огляду античного мовознавства доцільно використати потенціал основного форуму. Його темами можуть бути, наприклад, «Дискусії «класичного» періоду щодо основ номінативної діяльності», «Мовознавча проблематика в роботах Аристотеля», «Логіко-граматичний підхід до мови представників школи стоїків» тощо. В межах теми також передбачено ознайомлення студентів із китайською лінгвістикою; засвоєння цього матеріалу виносяться на додатковий форум, запланований у заочному форматі.

Специфіка додаткового форуму полягає в: 1) загальному визначенні тематики обговорення, що уможливорює творчу реалізацію студентів; 2) можливості використання альтернативних джерел, які, за умов належної якості, додаються до списку, а студенти отримують стимулюючі бали.

Самостійна робота. Форматом практичної реалізації розвитку автономності студентів може бути участь у створенні та вдосконаленні дистанційного курсу під керівництвом викладача-модератора. За висновками Р. Попова, «включення в автономну навчальну діяльність ... ціннісно орієнтованих вправ, творчих робіт, базованих на механізмах вибору, когнітивних завдань-ситуацій ... забезпечує досягнення позитивного результату у формуванні автономності» [6, с. 186]. Ще одним аргументом на користь обраного вектору вважаємо міркування І. Сіняговської, яка звертала увагу на «інтенсифікацію самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів» [8, с. 16]. Важливим аспектом такої діяльності є завдання зі створення презентацій до визначених тем або їхніх аспектів. Ці презентації після певного рецензування й доопрацювання розміщуються на сторінці дистанційного курсу в якості дійсних навчальних матеріалів. Створення презентації виступає еквівалентом участі в кількох форумах (як правило, в 2–3, в окремих випадках – 4), що стане вагомим додатковим стимулом.

Ще одним суттєвим аспектом розвитку автономності студентів вважаємо: 1) аналіз презентацій, створених однокласниками; 2) подальше обговорення аналізу на семінарських заняттях та/або форумах у заочному форматі. Кожен студент у форматі аудиторної чи позааудиторної дискусії повинен дати розгорнуту письмову характеристику напрацювань своїх колег. Модератором дискусії виступає викладач. Таким чином, кожен студент, навіть зосередившись на виконанні власного завдання (презентації), має ознайомитись із результатами своїх колег, об'єктивно проаналізувати їх, вказати на переваги й недоліки, запропонувати шляхи покращення результатів тощо. Тим самим досягається ефект «занурення» до максимально можливого діапазону тематики дисципліни, своєрідної особистісної причетності, що стає одним із найкращих методів засвоєння матеріалу. Схвалюється також доопрацювання презентації в результаті творчого аналізу отриманих пропозицій і зауважень. Аналіз презентацій та активна участь в організованій дискусії оцінюються за тими самими критеріями, що й участь у форумах. Всі зазначені види діяльності дають можливість суттєво покращити результат за семестр, отримавши максимальну кількість балів із запланованих 60. Алгоритм виправлення оцінки дозволяє: 1) позбавити суб'єктивності відповідь на питання «Що потрібно зробити щоб підвищити оцінку (кількість балів)?»; 2) організувати засвоєння різноманітної додаткової інформації з історії розвитку лінгвістичної науки;

3) допомогти набуту позитивний досвід виходу із складних ситуацій.

Підсумковий контроль. Протягом останнього часу стандартною вимогою для підсумкового контролю стає виділення 40 балів із загальної кількості 100, а також проведення заліку в СДН Moodle. Вважаємо за доцільне використати вже звичний тестовий формат типу есе, сформувавши білети на два питання по 20 балів. Досвід, отриманий протягом семестру, сприятиме досягненню кращих результатів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Резюмуючи вищевикладене, дійшли висновку, що розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій надає можливості для суттєвих коректив форми, методів та, частково, змісту філологічної освіти у ЗВО. Внаслідок застосування засобів СДН Moodle при створенні дистанційного курсу «Історія лінгвістичних учень» відбувається різноаспектне активування потенціалу цієї дисципліни, в тому числі відносно «класичних» форм організації

навчального процесу. Результатом запровадження визначених схем і різновидів діяльності стає засвоєння навчального матеріалу під загальним керівництвом викладача-модератора з паралельним розвитком таких важливих для другого (магістерського) рівня компетентностей, як самостійність та автономність. При моделюванні навчального процесу максимально враховано специфічні потреби вказаної студентської аудиторії.

Зважаючи на складність розглянутого питання, подальшого дослідження потребує система організації та оцінювання роботи в дискусіях на семінарах і форумах. До проблемних моментів також відносимо моніторинг викладачем якості та інших характеристик контенту, «здобутого» в Інтернеті. Курс потребує доповнення та доопрацювання, але вже на даному етапі окреслюються перспективні напрямки й аспекти залучення технологій дистанційної освіти. Вважаємо за можливе поширення набутого досвіду при створенні та/або вдосконаленні дистанційних курсів інших дисциплін лінгвістичного циклу вищої філологічної освіти.

Список використаної літератури

1. Білоус О. А., Говорун Т. П. Особливості впровадження дистанційних технологій в навчальний процес у вищій школі // Дистанционное образование XXI века: проблемы, опыт, перспективы: сб. науч. ст. Междунар. науч.-практич. конфер. 2012. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/30037/1/stbelgorod.pdf> (дата звернення: 29.07.2024)
2. Воронець Л. П. Дидактичні основи формування навчального курсу у вищих закладах освіти III–IV рівнів акредитації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.01.09 «Теорія навчання». Кривий Ріг, 2009. 20 с.
3. Малихін О. В., Карпюк В. А. Методика застосування ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів-філологів // Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Т. 68, № 6. С. 112–124. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2171> (дата звернення: 27.07.2024)
4. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. Т. 43, Вип. 5, С. 27–39. URL: <http://elibray.kubg.edu.ua/6198> (дата звернення: 28.07.2024)
5. Освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика та англійська мова», 2023. URL: https://philology.karazin.ua/wp-content/uploads/2023/07/OPP_mag_22_23_prikladna_linguistika.pdf (дата звернення: 20.07.2024)
6. Попов Р. А. Сукупність організаційно-дидактичних умов реалізації моделі системи розвитку автономності студентів // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Сер. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2019. № 1 (17). С. 183–189. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/24.pdf> (дата звернення: 25.07.2024)
7. Прахова С. А., Даценко О. А., Семенов К. А. Дистанційне навчання у просторі сучасних освітніх систем: психологічний контекст // Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 2. С. 260–264. URL: <https://repo.dma.dp.ua/7417/1/31.pdf> (дата звернення: 30.07.2024)
8. Сіяговська І. Ю. Формування пізнавальної самостійності студентів педагогічного університету у процесі навчання іноземної мови: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Кривий Ріг, 2011. 21 с.
9. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: Методичний посібник // За ред. Ю. В. Триуса. Черкаси, 2012. 220 с.
10. Чумак В. В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес розв'язування студентами ВНЗ психологічних задач // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Том 8. Психологічна теорія і технологія навчання. Випуск 8. С. 161–171. URL: https://newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/2012_8/st14.pdf (дата звернення: 25.07.2024)
11. Яшук Х. Дистанційне навчання як процес створення освітньої продукції // Актуальні проблеми автоматизації та управління: Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених та студентів. Луцьк, 2024. URL: http://av.lntu.edu.ua/attachments/article/332/3_Yashchuk.pdf (дата звернення: 30.07.2024)

Надійшла до редакції 23 серпня 2024 р.

Прийнята до друку 25 вересня 2024 р.

References

1. Bilous O. A., Govorun T. P. (2012) *Peculiarities of the implementation of remote technologies in the educational process in higher education*. Distance education of the 21st century: problems, experience, prospects: collection of scientific articles of the International Scientific and Practical Conference. 2012. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/30037/1/stbelgorod.pdf> (access date: 07/29/2024) [in Ukrainian]
2. Voronets L. P. (2009) *Didactic foundations of training course formation in higher education institutions of III-IV levels of accreditation* (Author's review. thesis ... candidate ped. Sciences: specialist 13.01.09 "Learning theory") Kryvyi Rih. [in Ukrainian]
3. Malikhin O. V., Karpyuk V. A. (2018) Methodology of using ICT in the process of formation of linguo-regional studies competence of philology students. *Information technologies and means of education*. 68(6), 112-124. Retrieved from <https://doi.org/10.33407/itd.v68i6.2171> (access date: 07/27/2024) [in Ukrainian]
4. Morse N. V., Kocharyan A. B. (2014) The model of the standard of ICT competence of university teachers in the context of improving the quality of education. *Information technologies and means of education*. 43(5), 27-39. Retrieved from <http://elibrary.kubg.edu.ua/6198> (access date: 07/28/2024) [in Ukrainian]
5. Educational and professional program "Applied linguistics and the English language" (2023). Retrieved from https://philology.karazin.ua/wp-content/uploads/2023/07/OPP_mag_22_23_prikladna_linguistik.pdf (access date: 07/20/2024) [in Ukrainian]
6. Popov R. A. (2019) The set of organizational and didactic conditions for the implementation of the student autonomy development system model. *Bulletin of the Alfred Nobel University. Ser. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences*. 1(17), 183-189. Retrieved from <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2019/1/24.pdf> (access date: 07/25/2024) [in Ukrainian]
7. Prakhova S. A., & Datsenko O. A., & Semenov K. A. (2020) Distance learning in the space of modern educational systems: psychological context. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and psychology*. 2, 260-264. Retrieved from <https://repo.dma.dp.ua/7417/1/31.pdf> (access date: 07/30/2024) [in Ukrainian]
8. Sinyagovska I. Yu. (2011) *Formation of cognitive independence of students of a pedagogical university in the process of learning a foreign language*: author's abstract. thesis ... candidate ped. Sciences: 13.00.09. Kryvyi Rih. [in Ukrainian]
9. Trius Yu. V., & Gerasimenko I. V., & Franchuk V. M. (2012) MOODLE-based university e-learning system: Methodical guide. Ed. Yu. V. Tryus. Cherkasy. [in Ukrainian]
10. Chumak V. V. (2012) Implementation of information and communication technologies in the process of solving psychological problems by university students. *Actual problems of psychology: Collection of scientific works of the H. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine. Zhytomyr: Publication of ZhDU named after I. Franka. Volume 8. Psychological theory and teaching technology. Issue 8.*, 161-171. Retrieved from https://newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/2012_8/st14.pdf (access date: 07/25/2024) [in Ukrainian]
11. Yashchuk H. (2024) Distance learning as a process of creating educational products. *Actual problems of automation and management: Materials of the international scientific and practical Internet conference of young scientists and students. Lutsk*. Retrieved from http://av.lntu.edu.ua/attachments/article/332/3_Yashchuk.pdf (access date: 07/30/2024) [in Ukrainian]

Submitted August 23, 2024.

Accepted September 25, 2024.

Sergiy Lukyanenko, Candidate of Philological Sciences, Department of General and Applied Linguistics of the Faculty of Philology, Associate Professor of a higher education institution of V.N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine); e-mail: sergey.s.lukyanenko@gmail.com

The Potential of Distance Learning within the Course "History of Linguistic Studies"

The transformation of the educational space at the beginning of the 21st century involves the further improvement of academic disciplines and students' competencies. The distance learning system (DLS) Moodle provides new opportunities for this.

The purpose of the article is the formation of scenarios for using the potential of the DLS Moodle using the example of the distance learning course "History of Linguistic Studies".

The realization of the potential of DLS is related to the structuring of educational information, the analysis of tasks and the content of a specific discipline. The purpose of the special course "History of Linguistic Studies" is to acquaint philologists with the evolution of linguistic science. The specificity of the distance course provides for the placement of educational and informational content in several blocks (parts). The main attention is paid to the substantive part, the basic elements of which are "Lecture", "Seminar session", "Main Forum" and "Additional Forum". Lecture information is accompanied by additional sources: presentations, videos, scientific publications, etc. Independent work and ongoing control are organized within seminar classes and forums. Seminar classes take place in classroom and/or correspondence formats. A specific component of DLS are forums, participation in which involves creating an essay on a certain aspect of the topic. In the main forums, several "basic" aspects are brought up for discussion; additional ones relate to issues qualified as optional. The formation of student autonomy involves participation in improving the course under the guidance of a teacher-moderator. This activity includes: creation of presentations, reasoned analysis of presentations of fellow students, discussion of the analysis of presentations and making appropriate corrections. In this way, indirect work takes place with the maximum possible range of topics.

The course has potential for improvement in the direction of organizing seminars and forums, as well as monitoring the content used by students. The acquired experience can be used in the creation and improvement of distance courses in other disciplines of the linguistic cycle of higher philological education.

Keywords: distance learning system Moodle, distance course, history of linguistics, competences, autonomy, presentations, forums.